

MULTATULI'S PORTRETTE

dent Douwes Dekker weergeeft, wat een beetje zonderling is. Velen denken bij dit portret trouwens aan een Multatuli van later tijd, terwijl het juist de vroegste verschijningsvorm is die zijn ikonografie kan aanwijzen.

Er heerst echter een zeker mysterie om dit portret; zo bijv. het feit dat Mimi in 1887 het origineel ook niet te zien kreeg, terwijl de Vereniging Het Multatuli-Museum te Amsterdam dit portret nu nog voor bezoekers beschikbaar stelt, zonder dat men daar weet waar het origineel (de daguerreotype dus) zich bevindt, noch wanneer deze foto gemaakt werd en door wie. In een artikel van S. Kalff in *Elsevier's Geill. Maandschrift* van 1910, waarbij elf illustraties staan, komt het reeds voor; toch gewaagt Mimi in haar herdruk van de *Brieven* in 1912 er niet van, en haar verklaring betreft slechts de natekening door Overman (hier nr 1).

Dekker, geboren Maart 1820, was nog geen negentien toen hij in Indië kwam; het puntbaardje moet hij echter al gauw hebben aangekweekt en als bestuursambtenaar heeft hij het vermoedelijk altijd gedragen, want in zijn verhaal van het Salomo's-oordeel (Idee 1048a) dat plaats had op Sumatra's Westkust, toen hij een controleurtje was van twee- à drie-en-twintig jaar, komt het al voor. Multatuli vertelt daarin dat de twee Arabieren, over wie hij dat oordeel moest uitspreken, baarden hadden „waarachter hij zijn heele tengerheid verbergen kon, en wenkbrauwen die zijn baardje beschaamd maakten”. Max Havelaar had dat baardje en wordt op de bekende tekening, die C. J. Addicks in 1895 van diens toespraak tot de hoofden van Lebak maakte, daarmee afgebeeld. De beschrijving die Multatuli verder van Havelaar geeft, wordt zozeer bevestigd door de beschrijvingen van anderen, dat ik haar hier volgen laat als zijn geschreven zelfportret.

„Havelaar was een man van vyf-en-dertig jaren. Hy was slank, en vlug in zyn bewegingen. Buiten zyn korte en bewegelyke bovenlip, en zyn groote flauw-blauwe oogen die, als hy in kalme stemming was, iets droomerigs hadden, maar vuur schoten als een groot denkbeeld hem beheerschte, viel er in zyn voorkomen niets byzonders optemmerken. Zyn blonde haren hingen sluik langs de slapen, en ik begryp zeer goed dat weinigen, hem voor 't eerst ziende, op het denkbeeld komen zouden iemand voor zich te hebben, die wat hoofd en hart beide aangaat, tot de zeldzaamheden behoorde.” De karakterschets die volgt, is nog raker, maar valt buiten dit verband.

Er bestaat nog een portret van Multatuli met dit baardje, dat men het Havelaar-portret zou kunnen noemen, omdat het een soort geïdealiseerde Multatuli is, zonder de kringen onder de ogen, die ook in de beschrijving van Havelaar ontbreken, en ook verder zo weinig gelijkend, dat Mimi hem er niet op herkende. Dit portret, eveneens door Overman